

ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΤΡΑΠΕΖΑ

“ΠΡΟΤΥΠΑ ΕΠΙΒΛΕΨΗΣ ΓΙΑ ΤΑ ΣΥΣΤΗΜΑΤΑ ΠΛΗΡΩΜΩΝ ΜΙΚΡΗΣ ΑΞΙΑΣ ΣΕ ΕΥΡΩ”

Απαντήσεις στα σχόλια που ελήφθησαν στο πλαίσιο της δημόσιας διαβούλευσης

Στις 8 Ιουλίου 2002, το Ευρωσύστημα δημοσίευσε τα νέα “πρότυπα επίβλεψης για τα συστήματα πληρωμών μικρής αξίας σε ευρώ” για δημόσια διαβούλευση. Το Ευρωσύστημα έλαβε απαντήσεις από δεκατρία ιδρύματα, ενώ ο συνολικός αριθμός των μεμονωμένων σχολίων ανερχόταν στα 120 περίπου. Όλες οι απαντήσεις θα δημοσιευτούν στην ιστοσελίδα της ΕΚΤ.

Τα νέα πρότυπα επίβλεψης του Ευρωσυστήματος για τα συστήματα πληρωμών μικρής αξίας σε ευρώ έχουν τύχει ευρείας υποστήριξης, ενώ οι σχολιαστές εκτίμησαν τη διαφάνεια που παρείχε το Ευρωσύστημα προβαίνοντας σε δημόσια διαβούλευση με σκοπό την περαιτέρω ανάπτυξη της πολιτικής συστημάτων πληρωμών μικρής αξίας. Αρκετά σχόλια είναι επεξηγηματικά και περιγράφουν τις συνθήκες γύρω από συγκεκριμένα συστήματα. Το Ευρωσύστημα εκτιμά αυτή τη συμβολή αλλά δεν θα προβεί σε σχετικά σχόλια. Παρακάτω παρατίθενται σχόλια που θεωρήθηκαν καίριας σημασίας, συνοδευόμενα από τις απαντήσεις του Ευρωσυστήματος.

Δεν είναι απαραίτητη η εφαρμογή διαφορετικών προτύπων επίβλεψης στα συστήματα πληρωμών μικρής αξίας. Το ίδιο σύνολο προτύπων (π.χ. οι Βασικές Αρχές) θα πρέπει, για τη διασφάλιση ισότιμων όρων ανταγωνισμού, να εφαρμοστεί σε όλα τα συστήματα πληρωμών μικρής αξίας σε ευρώ.

Το Ευρωσύστημα θεωρεί ότι μια τέτοια προσέγγιση δεν είναι η ενδεδειγμένη γιατί θα φαινόταν ασύμβατη προς την Έκθεση για τις Βασικές Αρχές όπου αναφέρεται ότι “...ο κύριος παράγοντας για την αξιολόγηση των πιθανοτήτων ενός συστήματος πληρωμών να προκαλέσει ή να μεταδώσει συστημικές διαταραχές είναι η αξία των πληρωμών που

επεξεργάζεται, είτε συνολικά είτε μεμονωμένα, ανάλογα με τους πόρους των συμμετεχόντων στο σύστημα και στο πλαίσιο του χρηματοπιστωτικού συστήματος γενικότερα...”. Η φύση των πληρωμών που διεκπεραιώνει συνήθως ένα συστημικώς σημαντικό σύστημα πληρωμών (Systemically Important Payment System – SIPS)¹ αποτελεί έναν ακόμη σχετικό παράγοντα. Ο διακανονισμός συναλλαγών χρηματοπιστωτικών αγορών και ο διακανονισμός βοηθητικών συστημάτων είναι δύο παραδείγματα. Η επεξεργασία τέτοιου είδους συναλλαγών δεν πραγματοποιείται συνήθως διαμέσου συστημάτων πληρωμών μικρής αξίας, αλλά διαμέσου συστημάτων πληρωμών μεγάλης αξίας. Για αυτούς τους λόγους, οι Βασικές Αρχές θα πρέπει να εφαρμόζονται στα συστήματα πληρωμών μικρής αξίας σε ευρώ μόνο στην περίπτωση που τα εν λόγω συστήματα είναι ικανά να προκαλέσουν συστημικές διαταραχές. Το Ευρωσύστημα έχει επισημάνει ένα σύνολο δεικτών που θα βοηθήσουν στον προσδιορισμό των πιθανοτήτων πρόκλησης συστημικών διαταραχών λόγω της αδυναμίας συγκεκριμένου συστήματος πληρωμών μικρής αξίας να εκπληρώσει τις υποχρεώσεις του.

Σύμφωνα με το Ευρωσύστημα, η εφαρμογή των Βασικών Αρχών σε συστημικώς σημαντικά συστήματα πληρωμών μικρής αξίας δεν τα οδηγεί σε ανταγωνιστικό μειονέκτημα έναντι άλλων συστημάτων πληρωμών μικρής αξίας. Τα συστήματα πληρωμών μικρής αξίας που έχουν χαρακτηριστεί ως SIPS επεξεργάζονται συνήθως υψηλή συνολική αξία και, ειδικότερα, ιδιαίτερα μεγάλο όγκο πληρωμών. Είναι αλήθεια ότι τα εν λόγω χαρακτηριστικά καθιστούν αναγκαία την αυστηρότερη εφαρμογή των προτύπων

¹ Για τον ορισμό των SIPS ανατρέξτε στην έκθεση με τίτλο “Core Principles for Systemically Important Payment Systems”, Τράπεζα Διεθνών Διακανονισμών, Βασιλεία, Ιανουάριος 2001

επίβλεψης για την αντιμετώπιση του αυξημένου κινδύνου που ενυπάρχει στα εν λόγω συστήματα. Ενώ αυτό μπορεί να συνεπάγεται αυξημένο κόστος για το διαχειριστή του συστήματος, ο ιδιαίτερα μεγάλος όγκος πληρωμών επιτρέπει συνήθως σε αυτά τα συστήματα να αξιοποιούν τις οικονομίες μεγάλης κλίμακας, μειώνοντας κατ' αυτόν τον τρόπο το κόστος ανά μονάδα.

Δεν θα πρέπει να υπάρχει υπερβολική ρύθμιση για τα συστήματα πληρωμών μικρής αξίας. Με ποια πρότυπα πρέπει να συμμορφώνονται τα μικρά συστήματα πληρωμών μικρής αξίας που δεν αποτελούν ούτε SIPS ούτε συστήματα εξέχουσας σημασίας;

Το Ευρωσύστημα έχει σταθμίσει προσεκτικά τους κινδύνους που προκύπτουν από τα συστήματα πληρωμών μικρής αξίας έναντι του κόστους που μπορεί να επιφέρει στους αντίστοιχους διαχειριστές συστημάτων η εφαρμογή αυστηρότερων προτύπων επίβλεψης. Για το λόγο αυτό, τα νέα "πρότυπα επίβλεψης για τα συστήματα πληρωμών μικρής αξίας σε ευρώ" ("πρότυπα πληρωμών μικρής αξίας"), τα οποία εξέδωσε το Ευρωσύστημα για διαβούλευση περιλαμβάνουν μόνο εκείνα τα συστήματα πληρωμών μικρής αξίας που διαδραματίζουν εξέχοντα ρόλο στην επεξεργασία και το διακανονισμό διαφόρων ειδών πληρωμών μικρής αξίας και των οποίων η αδυναμία να εκπληρώσουν τις υποχρεώσεις τους θα μπορούσε να έχει σημαντικές οικονομικές επιπτώσεις και να υπονομεύσει την εμπιστοσύνη του κοινού στα συστήματα πληρωμών και στο νόμισμα γενικότερα.

Κατά συνέπεια, δημιουργήθηκαν τρία ρυθμιστικά επίπεδα για τα συστήματα πληρωμών μικρής αξίας σε ευρώ:

- τα συστήματα πληρωμών μικρής αξίας που είναι συστημικώς σημαντικά πρέπει να συμμορφώνονται με το σύνολο των Βασικών Αρχών, όπως παρουσιάζεται στην έκθεση για τις Βασικές Αρχές·

- τα συστήματα πληρωμών μικρής αξίας που διαδραματίζουν εξέχοντα ρόλο στην οικονομία πρέπει να συμμορφώνονται με το υποσύνολο των έξι Βασικών Αρχών, όπως παρουσιάζεται στην ανακοίνωση του Ευρωσυστήματος σχετικά με τα "Πρότυπα επίβλεψης για τα συστήματα πληρωμών μικρής αξίας σε ευρώ"·

- τα συστήματα πληρωμών μικρής αξίας που δεν εμπίπτουν σε καμία από τις παραπάνω δύο κατηγορίες και, κατά συνέπεια, επηρεάζουν σε μικρότερο βαθμό τη σταθερότητα της χρηματοπιστωτικής υποδομής πρέπει να συμμορφώνονται με τα σχετικά πρότυπα επίβλεψης που ενδεχομένως ορίζονται για αυτά. Σχετικά παραδείγματα αποτελούν τα πρότυπα επίβλεψης για τα συστήματα ηλεκτρονικού χρήματος και τα πρότυπα πληρωμών μικρής αξίας που καθορίζονται σε εθνικό επίπεδο από κάθε ΕθνΚΤ.

Η ερμηνεία των προτύπων επίβλεψης θα πρέπει να είναι ανάλογη του τύπου του συστήματος, δηλαδή λιγότερο αυστηρή για συστήματα πληρωμών μικρής αξίας από ό,τι για τα SIPS

Όπως αναφέρθηκε στην απάντηση που δόθηκε στην προηγούμενη ερώτηση σχετικά με την ταξινόμηση των πληρωμών μικρής αξίας σε τρεις βαθμίδες, η αυστηρότητα των προτύπων επίβλεψης πρέπει να είναι ανάλογη του κινδύνου που αντιπροσωπεύει η διατάραξη της ομαλής λειτουργίας του εκάστοτε συστήματος πληρωμών για τη σταθερότητα του χρηματοπιστωτικού συστήματος. Σε αυτό το πλαίσιο, το Ευρωσύστημα εξήγησε στο συμβουλευτικό έγγραφο σχετικά με τα νέα πρότυπα πληρωμών μικρής αξίας ότι η εφαρμογή των σχετικών Βασικών Αρχών δεν απαιτεί την ίδια αυστηρή ερμηνεία για συστήματα πληρωμών μικρής αξίας που έχουν εξέχουσα σημασία για την οικονομία όσο για τα SIPS. Το συμβουλευτικό έγγραφο παραθέτει ως παράδειγμα την εφαρμογή της Βασικής αρχής VII. Υπογραμμίζεται ότι το επίπεδο ασφαλείας και λειτουργικής

αξιοπιστίας, καθώς και οι μηχανισμοί αντιμετώπισης έκτακτων καταστάσεων για τα συστήματα πληρωμών μικρής αξίας που έχουν εξέχουσα σημασία για την οικονομία δεν πρέπει απαραίτητα να είναι πανομοιότυπα με εκείνα των SIPS. Κατά παρόμοιο τρόπο, αυτό το κριτήριο της αναλογικότητας ισχύει για άλλες Βασικές Αρχές του προς εφαρμογή υποσυνόλου. Για παράδειγμα, η τήρηση της Βασικής Αρχής I από τα συστήματα εξέχουσας και όχι συστημικής σημασίας δεν προϋποθέτει κατ' ανάγκη εξωτερικές γνωμοδοτήσεις για την αξιολόγηση της ασφάλειας δικαίου ενός συστήματος. Τέτοιου είδους γνωμοδοτήσεις μπορούν επίσης να περιοριστούν σε έρευνες οι οποίες διενεργούνται εκτάκτως.

Για την εξασφάλιση ίσης μεταχείρισης, το Ευρωσύστημα θα πρέπει να καθορίσει και να δημοσιεύσει κριτήρια για τον προσδιορισμό της σημασίας ενός συστήματος πληρωμών μικρής αξίας σε ευρώ, καθώς και να χρησιμοποιεί μια ομοιογενή μεθοδολογία για την αξιολόγηση των εν λόγω συστημάτων.

Το Ευρωσύστημα προέβη σε συζήτηση σχετικά με τα κριτήρια που θα βοηθούσαν στον προσδιορισμό της σημασίας των συστημάτων πληρωμών μικρής αξίας και, κατ' επέκταση, στην επιλογή του συνόλου προτύπων επίβλεψης που θα πρέπει να εφαρμοστούν. Κατέληξε στο συμπέρασμα ότι η συστημική σημασία ενός συστήματος πληρωμών εξαρτάται από το επίπεδο συγκέντρωσης στην αντίστοιχη αγορά πληρωμών, τους χρηματοοικονομικούς κινδύνους που σχετίζονται με το σύστημα και τον κίνδυνο αλυσιδωτών αντιδράσεων. Από την άποψη αυτή, το Ευρωσύστημα θα λάβει ιδιαίτερα υπόψη κατά πόσο το σύστημα αποτελεί το μοναδικό σύστημα πληρωμών μικρής αξίας σε μια χώρα ή κατά πόσο συγκεντρώνει ένα σημαντικό μέρος των συναλλαγών μικρής αξίας. Στην περίπτωση που ένα τέτοιο σύστημα εμφανίσει αδυναμία εκπλήρωσης των υποχρεώσεών του, οι τράπεζες ενδέχεται να δυσκολευτούν στην επεξεργασία των πληρωμών μικρής αξίας στη συγκεκριμένη

χώρα. Για την αξιολόγηση των χρηματοοικονομικών κινδύνων, το Ευρωσύστημα θα λάβει υπόψη τον κύκλο εργασιών του συστήματος και τα χρεωστικά υπόλοιπα των μεγαλύτερων συμμετεχόντων, ειδικότερα στα συστήματα συμπηψισμού. Τέλος, το Ευρωσύστημα θα λάβει επίσης υπόψη τον κίνδυνο η αδυναμία ενός συμμετέχοντος να εκπληρώσει τις υποχρεώσεις του στο σύστημα να επηρεάσει άλλους συμμετέχοντες, προκαλώντας και τη δική τους αδυναμία εκπλήρωσης των υποχρεώσεών τους. Πέρα από τα κοινώς συμφωνηθέντα κριτήρια, οι κεντρικές τράπεζες που επιβλέπουν τα αντίστοιχα συστήματα πληρωμών μικρής αξίας μπορεί να λάβουν υπόψη συγκεκριμένες ιδιαιτερότητες της αντίστοιχης αγοράς πληρωμών. Με την ολοκλήρωση της αγοράς πληρωμών σε ευρώ και την καθιέρωση ενός Ενιαίου Χώρου Πληρωμών σε Ευρώ (Single Euro Payments Area – SEPA), οι εθνικές περιστάσεις που δικαιολογούν μια αξιολόγηση που αποκλίνει από το κοινώς συμφωνηθέν πλαίσιο αναμένεται να εξαλειφθούν με την πάροδο του χρόνου.

Τα συστήματα που είναι εξέχουσας σημασίας για την οικονομία συνήθως δεν εμφανίζουν τον ίδιο υψηλό βαθμό χρηματοοικονομικού κινδύνου όπως τα συστημικά σημαντικά συστήματα πληρωμών. Για το λόγο αυτό, το Ευρωσύστημα κατέληξε στο συμπέρασμα ότι οι Βασικές Αρχές για την αντιμετώπιση των χρηματοοικονομικών κινδύνων (Βασικές Αρχές III έως VI) δεν θα πρέπει να είναι υποχρεωτικές για τα εν λόγω συστήματα. Συνεπώς, κατά τον προσδιορισμό τέτοιων συστημάτων, το Ευρωσύστημα θα λαμβάνει υπόψη τη συγκέντρωση της αγοράς πληρωμών μικρής αξίας και ειδικότερα το βαθμό διείσδυσης του συστήματος στην αγορά, δηλαδή το συνολικό μερίδιό του στην αγορά.

Η αξιολόγηση των συστημάτων πληρωμών μικρής αξίας σε ευρώ θα πρέπει να συντονίζεται από ένα ενιαίο όργανο.

Το Διοικητικό Συμβούλιο της ΕΚΤ έχει (πλέον) υιοθετήσει μια οριστική πολιτική για τα συστήματα πληρωμών μικρής αξίας σε ευρώ, στο πλαίσιο της οποίας θα πρέπει να αξιολογείται το σύνολο των συστημάτων πληρωμών μικρής αξίας. Σύμφωνα με το ήδη υπάρχον πλαίσιο του Ευρωσυστήματος σχετικά με την εφαρμογή δραστηριοτήτων επίβλεψης, η εν λόγω αξιολόγηση θα διεξάγεται τόσο από τις ΕθνΚΤ όσο και από την ΕΚΤ. Η Επιτροπή Συστημάτων Πληρωμών και Διακανονισμού του ΕΣΚΤ θα συντονίζει και θα ελέγχει την αξιολόγηση αυτή, ώστε να διασφαλίζει την εναρμονισμένη εφαρμογή της κοινής μεθοδολογίας σε ολόκληρο το Ευρωσύστημα.

Τα πρότυπα επίβλεψης δεν θα πρέπει να συνεπάγονται επιπλέον κόστος.

Κατά την εκπλήρωση του καθήκοντος της διασφάλισης της ομαλής λειτουργίας των συστημάτων πληρωμών, το Ευρωσύστημα πρέπει να εξασφαλίσει την άμβλυνση των αντίστοιχων κινδύνων. Η δημόσια αυτή λειτουργία οφείλεται στο γεγονός ότι οι μεμονωμένοι συμμετέχοντες στο σύστημα πληρωμών ενδέχεται να μην έχουν πλήρη επίγνωση του κινδύνου που θέτουν στους άλλους συμμετέχοντες και το χρηματοπιστωτικό σύστημα γενικότερα.

Ο βαθμός κανονιστικής παρέμβασης εκ μέρους του Ευρωσυστήματος θα διαφοροποιείται ανάλογα με τον κίνδυνο διατάραξης της χρηματοπιστωτικής σταθερότητας. Συνεπώς, όσο υψηλότερος είναι ο κίνδυνος για το χρηματοπιστωτικό σύστημα τόσο αυστηρότερα θα είναι και τα πρότυπα επίβλεψης, προς τα οποία θα πρέπει να συμμορφώνεται το αντίστοιχο σύστημα. Επιπλέον, τα πρότυπα που αφορούν την αποδοτικότητα πρέπει να είναι και αυτά ανάλογα της σημασίας του συστήματος. Αυτό σημαίνει ότι το κάθε μεμονωμένο σύστημα πληρωμών μικρής αξίας θα πρέπει να πληροί τα αντίστοιχα πρότυπα επίβλεψης. Θα πρέπει να βελτιώσει τα μέτρα ασφάλειας και αποδοτικότητας ώστε να συμμορφώνεται προς τα απαιτούμενα πρότυπα, αν δεν

συμμορφώνεται ήδη με αυτά. Τέτοιου είδους βελτιώσεις στο σχεδιασμό του συστήματος μπορεί να επιφέρουν κόστος για το μεμονωμένο σύστημα, του οποίου όμως η ανάληψη θα οδηγήσει σε μείωση των κινδύνων, δηλαδή σε μείωση του πιθανού μελλοντικού κόστους για το ίδιο το σύστημα, τους συμμετέχοντες σε αυτό ή την οικονομία στο σύνολό της. Επιπλέον, η αυξημένη αποδοτικότητα του συστήματος ενδέχεται να ωφελήσει αρκετά την οικονομία στο σύνολό της. Κατά συνέπεια, από μακροπροληπτική άποψη, το επιπρόσθετο κόστος για τα μεμονωμένα συστήματα πληρωμών μπορεί να δικαιολογηθεί, εφόσον οδηγεί σε αποτελεσματική μείωση των κινδύνων ή/και αύξηση της αποδοτικότητας.

Το φάσμα των μέσων και των συστημάτων προς κάλυψη πρέπει να προσδιοριστεί με σαφήνεια. Τα πρότυπα πληρωμών μικρής αξίας θα πρέπει να ισχύουν για κάθε τύπο εκκαθάρισης και διακανονισμού, δηλαδή δεν θα πρέπει να ισχύουν μόνο για το διακανονισμό αλλά και για την εκκαθάριση, ενώ θα πρέπει να καλύπτουν και τις τραπεζικές εργασίες μέσω ανταποκριτών ή άλλες ρυθμίσεις που είναι παρόμοιες με τα συστήματα πληρωμών.

Ο καθοριστικός παράγοντας για την εφαρμογή ή μη των νέων προτύπων πληρωμών μικρής αξίας είναι το κατά πόσο τα συστήματα πληρωμών μικρής αξίας διαδραματίζουν εξέχοντα ρόλο στην οικονομία. Τα είδη των μέσων που υπόκεινται σε επεξεργασία διαμέσου των εν λόγω συστημάτων είναι δευτερεύουσας σημασίας και σχετίζονται σε μικρότερο βαθμό με τον προσδιορισμό του βαθμού σημασίας ενός συστήματος. Ένα σύστημα πληρωμών μικρής αξίας είναι ένα σύστημα μεταφοράς κεφαλαίων, το οποίο διεκπεραιώνει μεγάλο όγκο πληρωμών σχετικά μικρής αξίας υπό τη μορφή επιταγών, μεταφορών πιστώσεων, άμεσων χρεώσεων και συναλλαγών μέσω ATM και EFTPOS.

Τα πρότυπα πληρωμών μικρής αξίας θα ισχύουν για τα συστήματα εκκαθάρισης και διακανονισμού. Το γεγονός ότι τα σχετικά συστήματα πάντοτε παρέχουν υπηρεσίες διακανονισμού δεν θα πρέπει να ερμηνευτεί κατά τρόπο ώστε τα πρότυπα να μην ισχύουν για τη διαδικασία εκκαθάρισης. Για την ακρίβεια, η εκκαθάριση και ο διακανονισμός αποτελούν αναπόσπαστα μέρη της υποδομής πληρωμών. Το ζήτημα αυτό διασαφηνίζεται στην τελική έκδοση των προτύπων πληρωμών μικρής αξίας.

Το πεδίο εφαρμογής των προτύπων πληρωμών μικρής αξίας του Ευρωσυστήματος έχει περιοριστεί σε συστήματα τύπου ACH (αυτοματοποιημένα γραφεία συμψηφισμού/automated clearing houses – ACH) και πολυμερείς ρυθμίσεις. Προς το παρόν, οι “ακτινωτές” (“hub and spoke”) ρυθμίσεις και οι διμερείς ρυθμίσεις δεν έχουν συμπεριληφθεί. Οι “ακτινωτές” ρυθμίσεις αποτελούνται από ένα πλήθος διμερών συμφωνιών όπου ο κεντρικός κόμβος (δηλαδή το ίδρυμα διακανονισμού) μπορεί να διαπραγματεύεται διαφορετικές συμβάσεις με κάθε “ακτίνα” (δηλαδή την τράπεζα πελάτη). Ο λόγος για την εξαίρεση αυτών των ρυθμίσεων είναι ότι ορισμένες αρχές είναι τόσο γενικές, ώστε δεν μπορούν να εφαρμοστούν άμεσα. Για παράδειγμα, πώς θα πρέπει να εφαρμοστεί η αρχή της δίκαιης και ανοιχτής πρόσβασης σε μια διμερή σχέση όπου οι όροι και οι συνθήκες προσδιορίζονται από τα δύο μέρη της συμφωνίας βάσει διμερών διαπραγματεύσεων;

Οι διμερείς ρυθμίσεις και οι “ακτινωτές” ρυθμίσεις αποτελούν τις συνήθεις μορφές τραπεζικών εργασιών μέσω ανταποκριτών. Σήμερα, το Ευρωσύστημα συλλέγει στοιχεία για την ανάλυση της σημασίας των συμφωνιών για τις τραπεζικές εργασίες μέσω ανταποκριτών στα πλαίσια του χρηματοπιστωτικού συστήματος. Ανάλογα με τα αποτελέσματα αυτής της ανάλυσης, ενδέχεται το Ευρωσύστημα να καθορίσει πρότυπα επίβλεψης για τις εν λόγω συμφωνίες.

Θα πρέπει η εφαρμογή της Βασικής Αρχής IV να καταστεί υποχρεωτική;

Σύμφωνα με τα πρότυπα πληρωμών μικρής αξίας, η Βασική Αρχή IV δεν θεωρείται υποχρεωτική, αλλά μάλλον ιδιαίτερα επιθυμητή. Ο λόγος για τον χαρακτηρισμό της ως “ιδιαίτερα επιθυμητής” είναι ότι, σύμφωνα με το Ευρωσύστημα, η εφαρμογή της Βασικής Αρχής IV θα οδηγούσε σε μείωση του χρηματοοικονομικού κινδύνου. Επιπλέον, το κόστος των απαραίτητων τεχνικών προσαρμογών για την επίτευξη διακανονισμού κατά την ημερομηνία αξίας δεν θα ήταν υπερβολικό. Από μεθοδολογικής άποψης, ωστόσο, δεν θα ήταν λογικό να απαιτείται διακανονισμός κατά την ημερομηνία αξίας χωρίς να απαιτούνται μέτρα για τη διασφάλιση της επίτευξης έγκαιρου διακανονισμού στην περίπτωση αδυναμίας ενός συμμετέχοντος να εκπληρώσει τις υποχρεώσεις του. Δεδομένου ότι οι Βασικές Αρχές III και V δεν είναι υποχρεωτικές, κρίθηκε σκόπιμο η συμμόρφωση προς την Αρχή IV να μην είναι ούτε και αυτή υποχρεωτική, αλλά ιδιαίτερα επιθυμητή.

Τα πρότυπα πληρωμών μικρής αξίας θα ισχύουν και για τις εντασσόμενες χώρες;

Τα νέα πρότυπα επίβλεψης θα διέπουν όλα τα συστήματα πληρωμών μικρής αξίας σε ευρώ, δηλαδή θα ισχύουν για όλες τις χώρες που διαχειρίζονται συστήματα πληρωμών μικρής αξίας σε ευρώ. Αφού προσχωρήσουν στην Ευρωπαϊκή Ένωση και υιοθετήσουν το ευρώ, οι εντασσόμενες σήμερα χώρες θα πρέπει να συμμορφωθούν προς όλα τα πρότυπα επίβλεψης που ισχύουν για τη ζώνη του ευρώ. Το Ευρωσύστημα συνεργάζεται στενά με τις εντασσόμενες χώρες, ώστε να τις βοηθήσει να προετοιμαστούν για την ένταξη. Στο πλαίσιο αυτό, το Ευρωσύστημα έχει ήδη παρουσιάσει συνοπτικά το περιεχόμενο και τη σημασία των προτύπων επίβλεψης. Δεδομένου ότι πολλές υποψήφιες για ένταξη χώρες βρίσκονται στη διαδικασία αναδιάρθρωσης και

επανασχεδιασμού των συστημάτων πληρωμών τους, το Ευρωσύστημα έχει τονίσει τα πλεονεκτήματα της επιλογής μιας οργάνωσης που θα διευκολύνει την υιοθέτηση των προτύπων του Ευρωσυστήματος.

Το πεδίο της επίβλεψης όσον αφορά την αποδοτικότητα είναι ασαφές και οι αποφάσεις σε ζητήματα αποδοτικότητας εναπόκεινται στην αγορά.

Σύμφωνα με τη Βασική Αρχή VIII, ένα σύστημα θα πρέπει να αποτελεί μέσο διενέργειας πληρωμών, το οποίο να είναι πρακτικό για τους χρήστες και αποδοτικό για την οικονομία. Ο προσδιορισμός της πιο αποδοτικής προσέγγισης είναι καθήκον του διαχειριστή του συστήματος σε συνεργασία με τους χρήστες, ενώ το Ευρωσύστημα αναγνωρίζει πλήρως την κύρια ευθύνη της αγοράς σε αυτό το θέμα. Ωστόσο, αξιολόγηση των διάφορων πτυχών που αφορούν την αποδοτικότητα δεν μπορεί να περιοριστεί στην προοπτική των συστημάτων πληρωμών, αλλά θα πρέπει να λάβει υπόψη και τις επιπτώσεις στο σύνολο της οικονομίας. Η επαλήθευση και η εξασφάλιση ότι οι διαχειριστές των συστημάτων λαμβάνουν επαρκώς υπόψη αυτήν την ευρύτερη προοπτική εμπίπτει στο ρόλο που διαδραματίζουν οι κεντρικές τράπεζες –όπως αυτές του Ευρωσυστήματος– ως δημόσιοι φορείς που έχουν αναλάβει το καταστατικό καθήκον της επίβλεψης των συστημάτων πληρωμών.

Βασική Αρχή VIII: Τα διεθνή πρότυπα BIC/IBAN μπορούν να εφαρμοστούν μόνο μακροπρόθεσμα λόγω κόστους. Είναι πρώιμο να ζητήσουμε πρότυπα αυτοματοποιημένης επεξεργασίας (straight-through-processing – STP) για όλα τα συστήματα πληρωμών μικρής αξίας, ενώ η εφαρμογή θα πρέπει να αποτελεί αρμοδιότητα της κάθε χώρας.

Στη συζήτηση σχετικά με τον Ενιαίο Χώρο Πληρωμών σε Ευρώ (SEPA), το Ευρωσύστημα έχει ενθαρρύνει κατ'επανάληψη τις τράπεζες να καλύψουν την

έλλειψη τυποποίησης και να εφαρμόσουν διεθνή πρότυπα (π.χ. BIC, IBAN) και μορφές μηνυμάτων (π.χ. SWIFT MT 103+), που θα επιτρέψουν την πλήρως αυτοματοποιημένη επεξεργασία των διασυνοριακών πληρωμών. Τα εν λόγω πρότυπα θα πρέπει να εφαρμοστούν το συντομότερο δυνατόν. Αναγνωρίζεται το γεγονός ότι λόγω της εφαρμογής αυτής θα προκύψει επιπλέον κόστος βραχυπρόθεσμα, αλλά μακροπρόθεσμα οι τράπεζες θα είναι σε θέση να επεξεργάζονται τις διασυνοριακές πληρωμές με πολύ πιο αποτελεσματικό τρόπο και να επιτυγχάνουν την εξοικονόμηση του ανάλογου κόστους. Επιπλέον, σε έναν πραγματικά Ενιαίο Χώρο Πληρωμών σε Ευρώ, είναι απαράδεκτο οι πληρωμές του ίδιου τύπου να διαφοροποιούνται σημαντικά σε επίπεδο αποδοτικότητας. Κατά συνέπεια, η εφαρμογή προτύπων STP και η επίτευξη ενός Ενιαίου Χώρου Πληρωμών σε Ευρώ το συντομότερο δυνατόν είναι προς το γενικό συμφέρον, δηλαδή και προς το συμφέρον των τραπεζών. Δεδομένου ότι καλύπτει ολόκληρη τη ζώνη του ευρώ, η εφαρμογή των προτύπων δεν μπορεί να αναληφθεί σε εθνικό επίπεδο και μόνο, αλλά θα πρέπει να συντονίζεται σε επίπεδο ζώνης του ευρώ.

Βασική Αρχή VIII: Η αποδοτικότητα μπορεί να επιτευχθεί εντός του νομικού πλαισίου της ΕΕ.

Ο Κανονισμός σχετικά με τις διασυνοριακές πληρωμές σε ευρώ² στοχεύει στην εξάλειψη των διαφορών στις τιμές μεταξύ εγχώριων και διασυνοριακών πληρωμών. Τα ίδια έξοδα για τις δύο υπηρεσίες, ωστόσο, δεν συνεπάγονται και το ίδιο κόστος. Αντιθέτως, οι τράπεζες αναλαμβάνουν πολύ υψηλότερο κόστος για τις διασυνοριακές πληρωμές από ό,τι για τις εγχώριες πληρωμές, δηλαδή υπάρχει εμφανές έλλειμμα αποδοτικότητας στις διασυνοριακές πληρωμές. Το ζήτημα αυτό

² Κανονισμός (ΕΚ) αριθ. 2560/2001 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου της 19ης Δεκεμβρίου 2001 σχετικά με τις διασυνοριακές πληρωμές σε ευρώ

πρέπει να αντιμετωπιστεί και δεν γίνεται να λυθεί διαμέσου της νομοθεσίας.

Βασική Αρχή X: Η επίβλεψη δεν θα πρέπει να θίγει την αποδοτικότητα των οργανωτικών δομών.

Όπως ισχύει για το σύνολο των Βασικών Αρχών, την κύρια ευθύνη για την αποδοτικότητα της διοικητικής οργάνωσης φέρουν το αντίστοιχο σύστημα, οι κάτοχοι και οι χρήστες του. Η κεντρική τράπεζα πρέπει να εξασφαλίσει ότι η εν λόγω διοικητική οργάνωση είναι αποδοτική, ότι υπόκειται σε υποχρέωση λογοδοσίας και χαρακτηρίζεται από διαφάνεια.

Η εφαρμογή σε εθνικό επίπεδο των οδηγιών ΕΚ (όπως η ΟΑΔ) θα μπορούσε να οδηγήσει σε στρεβλώσεις του ανταγωνισμού.

Η παραχώρηση μιας κάποιας διακριτικής ευχέρειας στις εθνικές αρχές κατά την ενσωμάτωση μιας οδηγίας στο εθνικό δίκαιο είναι εγγενής σε κάθε οδηγία ΕΚ. Η εν λόγω διακριτική ευχέρεια πρέπει να παραμένει στα πλαίσια της οδηγίας, αλλά μπορεί να λαμβάνει υπόψη και τις εθνικές ιδιαιτερότητες. Λόγω αυτής της εθνικής διακριτικής ευχέρειας, είναι πιθανό μια οδηγία να μην εφαρμοστεί με τον ακριβώς ίδιο τρόπο σε όλες τις χώρες. Για τον εντοπισμό τυχόν ασυνεπειών που χρειάζεται να αντιμετωπιστούν, οι οδηγίες ΕΚ ενδέχεται να περιλαμβάνουν μια ρήτρα επανεξέτασης. Σε περίπτωση που τέτοιες ασυνέπειες προκαλέσουν στρεβλώσεις του ανταγωνισμού στον τομέα αρμοδιότητας

του ΕΣΚΤ, το ΕΣΚΤ θα θέσει τα ζητήματα αυτά υπόψη της Ευρωπαϊκής Επιτροπής προς εξέταση.

Ποιο είναι το χρονικό πλαίσιο για την εφαρμογή των νέων προτύπων επίβλεψης πληρωμών μικρής αξίας;

Το Διοικητικό Συμβούλιο της ΕΚΤ έχει εγκρίνει τα οριστικά πρότυπα πληρωμών μικρής αξίας τα οποία πλέον θα εφαρμοστούν δεόντως. Το Ευρωσύστημα θα αξιολογήσει όλα τα συστήματα πληρωμών μικρής αξίας σε ευρώ μέχρι το τέλος του 2004. Τα συστήματα πληρωμών μικρής αξίας που δεν συμμορφώνονται με τα νέα πρότυπα επίβλεψης θα πρέπει να βελτιώσουν το σχεδιασμό τους προκειμένου να συμμορφωθούν με τα αντίστοιχα πρότυπα.

Ως συνέπεια της μετάβασης προς έναν Ενιαίο Χώρο Πληρωμών σε Ευρώ, πολλά συστήματα πληρωμών μικρής αξίας σε ευρώ έχουν ήδη ξεκινήσει τη διαδικασία εξυγίανσης ή επανασχεδιασμού της υποδομής τους ή εξετάζουν το ενδεχόμενο αυτό. Κατά την αξιολόγηση ενός συστήματος, το Ευρωσύστημα θα λάβει υπόψη τις εν λόγω διαρθρωτικές αλλαγές. Κατά συνέπεια, ένα σύστημα που βρίσκεται στη διαδικασία επανασχεδιασμού οφείλει να συμμορφωθεί πλήρως με τα πρότυπα επίβλεψης του Ευρωσυστήματος μόνο μεσοπρόθεσμα. Τα συστήματα που έχουν φτάσει στο τέλος του κύκλου ζωής τους μπορεί συνεπώς να εξαιρεθούν μέχρι το 2008.

© Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα, 2003

Διεύθυνση: Kaiserstrasse 29, D-60311 Frankfurt am Main, Germany

Ταχυδρομική θυρίδα: Postfach 16 03 19, D-60066 Frankfurt am Main, Germany

Τηλέφωνο: +49 69 1344 0, Ίντερνετ: <http://www.ecb.int>, Φαξ: +49 69 1344 6000, Τέλεξ: 411 144 ecb d

Με επιφύλαξη παντός δικαιώματος.

Επιτρέπεται η αναπαραγωγή για εκπαιδευτικούς και μη εμπορικούς σκοπούς, εφόσον αναφέρεται η πηγή.

ISBN 92-9181-382-6 (ηλεκτρονική μορφή)